

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครู-
ศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตฝึกงาน อาจารย์
ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เกี่ยวกับปัญหาการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านปัญหา
ก่อนออกฝึกงาน ขณะฝึกงาน และหลังฝึกงาน และเพื่อสำรวจและศึกษาว่านิสิตต้องการความ
ช่วยเหลือในด้านใดบ้างก่อนออกฝึกงาน ขณะฝึกงาน และหลังฝึกงาน รวมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะ
เพื่อปรับปรุงแก้ไข การฝึกงานสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครูศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างประชากรมี 3 กลุ่มได้แก่ นิสิตฝึกงาน รุ่นที่ 1-รุ่นที่ 8 จำนวน 180 คน
อาจารย์ที่เลี้ยง 18 คน และอาจารย์นิเทศก์ 4 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากนิสิต
ฝึกงานร้อยละ 81.68 อาจารย์ที่เลี้ยงร้อยละ 77.78 และอาจารย์นิเทศก์ร้อยละ 100
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 สเกล และแบบสอบ-
ถามแบ่งออก เป็น 3 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นสถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตอนที่ 3 เป็น
คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง ปัญหาการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

เมื่อได้รวบรวมผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ปรากฏผลของการวิจัยพอสรุปได้

ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. นิสิตฝึกงาน

1.1 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ทั้งหมด 3 คน ตอบแบบสอบถามกลับมา 2 คน เป็น

หญิงทั้งคู่ และมีอายุระหว่าง 20-22 ปี เรียนวิชาเอกโสตทัศนศึกษาและคณิตศาสตร์ วิชาเอก
ละ 1 คน และฝึกงานที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนทั้ง 2 คน

1.2 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 2 ทั้งหมด 23 คน ตอบแบบสอบถามกลับมา 17 คน
แยกออกเป็นชาย 10 คน เป็นหญิง 7 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี และเรียนวิชาเอก
สุขศึกษานิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ฝึกงานที่กระทรวงอุตสาหกรรม รองลงมาฝึกงานที่กรมการศึกษานอก
โรงเรียน

1.3 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 3 ทั้งหมด 16 คน ตอบแบบสอบถามกลับมา 13 คน
แยกเป็นชาย 8 คน เป็นหญิง 5 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี และเรียนวิชาเอก
สังคมศึกษา ภาษาไทย และโสตทัศนศึกษา นิสิตฝึกงานทั้งหมดฝึกงานที่หน่วยงานของกรมการ
ศึกษานอกโรงเรียน

1.4 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 4 ทั้งหมด 38 คน ตอบแบบสอบถามกลับมา 30 คน
แยกออกเป็นหญิง 16 คน เป็นชาย 14 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี และเรียนวิชา
เอกโสตทัศนศึกษา นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ฝึกงานที่หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
รองลงมาฝึกงานที่กรมพัฒนาชุมชน

1.5 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 5 ทั้งหมด 46 คน ตอบแบบสอบถามกลับมา 37 คน
แยกออกเป็นชาย 27 คน เป็นหญิง 10 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี และเรียนวิชา
เอกโสตทัศนศึกษา นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ฝึกงานที่หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
รองลงมาฝึกงานที่กรมพัฒนาชุมชน

1.6 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 ทั้งหมด 15 คน ตอบแบบสอบถามกลับมา 11 คน
แยกออกเป็นชาย 5 คน เป็นหญิง 6 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี และเรียนวิชาเอก
สังคมศึกษาและคณิตศาสตร์ นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ฝึกงานที่หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
เรียน รองลงมาฝึกงานที่อื่น ๆ

1.7 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 7 ทั้งหมด 15 คน ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้ง 15 คน
แยกออกเป็นหญิง 13 คน เป็นชาย 2 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี และเรียนวิชาเอก
โสตทัศนศึกษา นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ฝึกงานที่หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน รอง
ลงมาฝึกงานที่หน่วยงานของกรมพัฒนาชุมชน

1.8 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 8 ทั้งหมด 24 คน ตอบแบบสอบถามกลับมา 22 คน

แยกออกเป็นหญิง 18 คน เป็นชาย 4 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี และเรียนวิชาเอก
จิตวิทยา นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ฝึกงานที่หน่วยงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน รองลงมา
ฝึกงานที่อื่น ๆ

1.9 นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 - รุ่นที่ 8 ทั้งหมด 180 คน คอบแบบสอบถาม
ทั้งสิ้น 147 คน แยกออกเป็นหญิง 77 คน เป็นชาย 70 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20-22 ปี
และเรียนวิชาเอกสังคมศึกษา นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ฝึกงานที่หน่วยงานของกรมการศึกษานอก
โรงเรียน รองลงมาฝึกงานที่หน่วยงานของกรมพัฒนาชุมชน

2. อาจารย์ที่เลี้ยง

อาจารย์ที่เลี้ยงจากหน่วยงาน ศึกษาเฉพาะเท่าที่มีรายชื่อปรากฏอยู่และสามารถ
ติดตามได้ คือ อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8 เท่านั้น

2.1 อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 ทั้งหมด 6 คน คอบแบบสอบถามกลับมา 5 คน
แยกออกเป็นหญิง 3 คน เป็นชาย 2 คน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 26-30 ปี และ 41-45 ปี
อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และส่วนใหญ่อาจารย์ที่เลี้ยงสำเร็จ
ทางสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่ และส่วนใหญ่เคยปฏิบัติหน้าที่
อาจารย์ที่เลี้ยงมาแล้ว 4-6 ครั้ง

2.2 อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 ทั้งหมด 4 คน คอบแบบสอบถามกลับมา 3 คน
แยกออกเป็นชาย 2 คน เป็นหญิง 1 คน ส่วนใหญ่มีอยู่ระหว่าง 26-45 ปี อาจารย์ที่เลี้ยง
ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และอาจารย์ที่เลี้ยงทั้งหมดทางสาขาการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่ และส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยงมาแล้ว 1-3 ครั้ง

2.3 อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 7 ทั้งหมด 3 คน คอบแบบสอบถามมาครบทั้ง
3 คน เป็นชายทั้งหมด ส่วนใหญ่มีอยู่ระหว่าง 41-45 ปี อาจารย์ที่เลี้ยงสำเร็จการศึกษา
ระดับอนุปริญญา ปริญญาตรี ปริญญาโท และอาจารย์ที่เลี้ยงสำเร็จทางสาขาการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่ คณิตศาสตร์ ก่อสร้างและส่วนใหญ่เคยปฏิบัติหน้าที่อาจารย์
ที่เลี้ยงมาแล้ว 1-3 ครั้ง

2.4 อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 8 ทั้งหมด 5 คน คอบแบบสอบถามกลับมา 3 คน
เป็นชายทั้งหมด ส่วนใหญ่มีอยู่ระหว่าง 36-40 ปี อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษา

ระดับปริญญาโท และอาจารย์ที่เลี้ยงสำเร็จทางสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน และส่วนใหญ่เคยปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว 1-3 ครั้ง

อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8 รวมทั้งหมด 18 คน คอบแบบสอบถามกลับมา 14 คน แยกออกเป็นชาย 10 คน เป็นหญิง 4 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และเรียนทางสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาผู้ใหญ่ และส่วนใหญ่เคยปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว 1-3 ครั้ง

3. อาจารย์นิเทศก์

อาจารย์นิเทศก์ทั้งหมด 4 คน คอบแบบสอบถามมาครบทั้ง 4 คนโดยแยกออกเป็นหญิง 3 คน เป็นชาย 1 คน มีอายุระหว่าง 33-48 ปี อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก และอาจารย์นิเทศก์ ส่วนใหญ่เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์นิเทศก์มาแล้ว 8 ครั้งนับจนถึงปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ปัญหาการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1. ความคิด เห็นของนิสิตฝึกงาน

1.1 ปัญหาก่อนออกฝึกงาน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากความคิดเห็นของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นปรากฏว่า นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลางซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกได้แก่ ความชัดเจนของการจัดปฐมนิเทศ ก่อนออกฝึกงานในหัวข้อ ระบบการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และความเพียงพอของการจัดหาวิทยากรจากหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาบรรยาย

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากนิสิตฝึกงานแต่ละรุ่นแล้วปรากฏว่ามีเพียงนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 ประสบปัญหาก่อนออกฝึกงานมาก ในเรื่อง ความชัดเจนของการจัดปฐมนิเทศ ก่อนออกฝึกงานในหัวข้อระบบการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 3.64$)

1.2 ปัญหาขณะฝึกงาน

1.2.1 ด้านการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากนิสิตฝึกงานทุกรุ่น

ปรากฏว่า นิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรก ได้แก่ ความเพียงพอของคำแนะนำจากหน่วยงานที่ไปฝึกงานให้เข้าใจถึงหน้าที่และบทบาทในการทำงานของนักศึกษานอกกระบวนโรงเรียนและความสามารถของนิสิตในการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากแต่ละรุ่นแล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ประสบปัญหาด้านการปฏิบัติงานมากจำนวน 3 ปัญหา เรียงตามปริมาณ จากมากไปน้อย คือ ความเพียงพอในการที่หน่วยงานมอบหมายงานให้นิสิตเข้าร่วมปฏิบัติด้วย ($\bar{X} = 4.00$) ความเพียงพอของนิสิตในการประชุมกลุ่มปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาระหว่างฝึกงาน ($\bar{X} = 4.00$) ความชัดเจนของการปฐมนิเทศ จากหน่วยงานที่ไปฝึกงานในหัวข้อ บุคคลที่เป็นผู้นำชุมชน เช่น ครูใหญ่ นายอำเภอ กำนัน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.50$) และนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 8 ประสบปัญหาด้านการปฏิบัติงานมากในเรื่อง ความเพียงพอของคำแนะนำจากหน่วยงานที่ไปฝึกงานให้เข้าใจถึงหน้าที่และบทบาทในการทำงานของนักศึกษานอกกระบวนโรงเรียน ($\bar{X} = 3.73$)

1.2.2 ด้านสถานที่ไปฝึกงาน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากนิสิตฝึกงานทุกรุ่นแล้ว ปรากฏว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลางและมีเพียง 1 รายการเท่านั้นคือ หน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงานไม่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมาก่อน

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาของนิสิตฝึกงานแต่ละรุ่น ปรากฏว่าแล้วนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ประสบปัญหาด้านสถานที่ฝึกงานมากในเรื่อง หน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงานไม่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมาก่อน ($\bar{X} = 4.00$ และ $\bar{X} = 3.82$) นอกจากนั้นนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ยังประสบปัญหามากในเรื่อง สถานที่ฝึกงานไกลจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากเกินไป ทำให้ไม่สะดวกในการติดต่อกับคณะครุศาสตร์ ($\bar{X} = 3.50$)

1.2.3 ด้านส่วนตัวนิสิต

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากนิสิตฝึกงานทุกรุ่น ปรากฏว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกคือ ความเพียงพอในการเตรียมตัวของนิสิตในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับงานของหน่วยงานทางการ

ศึกษานอกระบบโรงเรียน และค่าใช้จ่ายในการฝึกงาน

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาของนิสิตฝึกงานแต่ละรุ่น

แล้ว ปรากฏว่าแล้วนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ประสบปัญหาด้านส่วนตัวนิสิตมาก จำนวน 2 รายการ คือ การปรับตัวของนิสิตให้เข้ากับเพื่อนนิสิตในหน่วยงานเดียวกัน ($\bar{X} = 3.50$) การมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างนิสิตกับอาจารย์ที่เลี้ยง ($\bar{X} = 3.50$) และนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 และรุ่นที่ 8 ประสบปัญหาด้านส่วนตัวมากในเรื่องความเพียงพอในการเตรียมตัวของนิสิตในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 3.64$ ทั้ง 2 รุ่น) นอกจากนี้นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 8 ประสบปัญหามากในเรื่องค่าใช้จ่ายในการฝึกงาน ($\bar{X} = 3.59$)

1.2.4 ด้านอาจารย์ที่เลี้ยง

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากนิสิตฝึกงานทุกรุ่น

ปรากฏว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกได้แก่ การขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศ และความเพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์ที่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่นิสิต

แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของปัญหาจากนิสิตฝึกงานแต่ละ

รุ่นแล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 6 และรุ่นที่ 8 ประสบปัญหาด้านอาจารย์ที่เลี้ยงมากในเรื่อง การขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศ ($\bar{X} = 4.00$, $\bar{X} = 3.73$, $\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ นอกจากนั้นนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 8 ยังประสบปัญหามากในเรื่อง ความเพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์ที่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่นิสิต ($\bar{X} = 4.00$, $\bar{X} = 3.50$)

1.2.5 ด้านอาจารย์นิเทศ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากนิสิตฝึกงานทุกรุ่น

ปรากฏว่า นิสิตฝึกงาน ประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกได้แก่ ความเพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์นิเทศให้คำปรึกษาแก่นิสิต และความเพียงพอของจำนวนครั้งที่อาจารย์นิเทศมานิเทศ นิสิต

และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาของนิสิตฝึกงานแต่ละรุ่น

แล้ว ปรากฏว่าไม่มีนิสิตฝึกงานรุ่นใดที่ประสบปัญหาด้านอาจารย์นิเทศมากที่สุดหรือมากเลย

1.3 ปัญหาหลังฝึกงาน

1.3.1 ด้านการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาของนิสิตฝึกงานทุกรุ่น ปรากฏว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกได้แก่ การไม่มีอาจารย์ที่เลี้ยงจากหน่วยงานเข้าร่วมในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน และระยะเวลา ในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานใกล้ชิดหรือตรงกับการไปฝึกสอนในโรงเรียน

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากนิสิตฝึกงานแต่ละรุ่น แล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 8 ประสบปัญหาด้านประชุมกลุ่มหลังฝึกงานมาก ในเรื่อง ระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานใกล้ชิดหรือตรงกับการไปฝึกสอนในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.00$ และ $\bar{X} = 4.14$ ตามลำดับ) นอกจากนั้นยังมีนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 ประสบ ปัญหาด้านการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานมากจำนวน 3 รายการ เรียงตามปริมาณจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเพียงพอของระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ($\bar{X} = 3.91$) การไม่มีอาจารย์ที่เลี้ยงจากหน่วยงาน เข้าร่วมในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ($\bar{X} = 3.64$) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ($\bar{X} = 3.55$)

2. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่เลี้ยง

2.1 ปัญหาขณะฝึกงาน

2.1.1 ด้านการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 รุ่นที่ 8 ปรากฏว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกงานไม่ได้ประสบปัญหาด้านการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุดและมาก ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรก มีดังนี้ ความสามารถของนิสิตในการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ และความเพียงพอของนิสิตในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาระหว่างฝึกงาน

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงแต่ละรุ่นแล้ว ปรากฏว่า อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 มีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาด้านการปฏิบัติงานมากจำนวน 4 รายการ คือ เรียงตามปริมาณจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเพียงพอของนิสิตในการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาระหว่างฝึกงาน ($\bar{X} = 4.00$) ความ

สามารถของนิสิตในการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ ($\bar{x} = 4.00$) ความสามารถของนิสิตในการเขียนโครงการให้ความรู้แก่ชุมชน เสนอต่อหน่วยงาน ($\bar{x} = 3.67$) การสนองความต้องการของชุมชนของโครงการที่นิสิตทำ ($\bar{x} = 3.67$) และอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 7 ยังมีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาด้านการปฏิบัติงานมากในเรื่อง การร่วมมือจากประชากรเป้าหมายผู้รับบริการจากโครงการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x} = 3.67$)

2.1.2 ด้านสถานที่ฝึกงาน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8 ปรากฏว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกงานไม่ได้ประสบปัญหาด้านสถานที่ฝึกงานในระดับมากที่สุด มาก หรือปานกลางเลย

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงแต่ละรุ่นแล้ว ปรากฏว่าไม่มีอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นใดที่มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาด้านสถานที่ฝึกงาน มากที่สุดหรือมาก

2.1.3 ด้านส่วนตัวนิสิต

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8 ปรากฏว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมีความเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาส่วนตัวนิสิตมากในเรื่อง ความเพียงพอในการเตรียมตัวของนิสิตในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x} = 3.50$) และมีความเห็นว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาปานกลาง ในระดับที่สูงอันดับแรกคือ นิสิตขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงแต่ละรุ่นแล้ว ปรากฏว่า อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 - รุ่นที่ 7 และรุ่นที่ 8 มีความเห็นตรงกันว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาส่วนตัวนิสิตมากในเรื่อง ความเพียงพอของการเตรียมตัวของนิสิตในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{x} = 4.33$ $\bar{x} = 3.67$, $\bar{x} = 3.67$ ตามลำดับ) นอกจากนั้นอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 7 ยังมีความคิดเห็นว่านิสิตประสบปัญหามากในเรื่อง นิสิตขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{x} = 4.00$)

2.1.4 ด้านอาจารย์ที่เลี้ยง

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยง รุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8 ปรากฏว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาในระดับปานกลาง

2 อันดับคือ การขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศ์ และความเพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์ที่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่นิสิต

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงแต่ละรุ่นแล้ว ปรากฏว่าอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 มีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาด้านอาจารย์ที่เลี้ยงมากในเรื่อง การขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศ์ ($\bar{X} = 4.33$)

2.1.5 ด้านอาจารย์นิเทศ์

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8 ปรากฏว่าอาจารย์ที่เลี้ยงมีความเห็นว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหาด้านอาจารย์นิเทศ์ระดับมากในเรื่องความเพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์นิเทศ์ให้คำปรึกษาแก่นิสิต ($\bar{X} = 3.50$) และมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาในระดับปานกลาง 2 รายการคือ ความเพียงพอของจำนวนครั้งที่อาจารย์นิเทศ์มานิเทศ์ นิสิต และความกระจำงที่อาจารย์นิเทศ์ให้คำปรึกษาแก่นิสิต

แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์ที่เลี้ยงแต่ละรุ่นแล้วปรากฏว่า อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 มีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาในระดับมากที่สุด 1 รายการคือ ความเพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์นิเทศ์ให้คำปรึกษาแก่นิสิต ($\bar{X} = 4.67$) และมีความคิดเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาในระดับมากในเรื่องความกระจำงที่อาจารย์นิเทศ์ให้คำปรึกษาแก่นิสิต ($\bar{X} = 3.67$) และอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 และรุ่นที่ 7 มีความคิดเห็นตรงกันว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหามากในเรื่อง ความเพียงพอของจำนวนครั้งที่อาจารย์นิเทศ์มานิเทศ์ นิสิตฝึกงาน ($\bar{X} = 4.00$, $\bar{X} = 3.67$ ตามลำดับ)

3. ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศ์

3.1 ปัญหาก่อนออกฝึกงาน

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์นิเทศ์แล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาก่อนออกฝึกงานในระดับมาก 1 รายการคือ ความเพียงพอของการจัดให้นิสิตช่วยปฏิบัติงานตามหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 4.00$) และมีความเห็นว่าส่วนใหญ่ นิสิตฝึกงานประสบปัญหามากซึ่งอันดับแรกคือ ความเพียงพอของ

การจัดให้นิสิตได้ไปศึกษาดูงานตามหน่วยงานต่าง ๆ ทางการศึกษาในระบบโรงเรียน

3.2 ปัญหาขณะฝึกงาน

3.2.1 ด้านการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาคำเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์นิเทศก์แล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกได้แก่ การสนองความต้องการของชุมชนของโครงการที่นิสิตทำ และความสามารถของนิสิตในการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้

3.2.2 ด้านสถานที่ฝึกงาน

เมื่อพิจารณาคำเฉลี่ยของจากอาจารย์นิเทศก์แล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลาง ซึ่งมี 1 รายการคือ หน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงาน ไม่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมาก่อน

3.2.3 ด้านส่วนตัวนิสิต

เมื่อพิจารณาคำเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์นิเทศก์แล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลางซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการฝึกงานและการปรับตัวของนิสิตให้เข้ากับเพื่อนนิสิตฝึกงานในหน่วยงานเดียวกัน

3.2.4 ด้านอาจารย์ที่เลี้ยง

เมื่อพิจารณาคำเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์นิเทศก์แล้วปรากฏว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาสูงสุดในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหา 2 อันดับแรกคือ ความเข้าใจของอาจารย์ที่เลี้ยงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการฝึกงานของนิสิตและการขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์

3.2.5 ด้านอาจารย์นิเทศก์

เมื่อพิจารณาคำเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์นิเทศก์ปรากฏว่า นิสิตฝึกงานไม่ได้ประสบปัญหามากที่สุดหรือมากเลย อาจารย์นิเทศก์มีความเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหาด้านอาจารย์นิเทศก์น้อยทุกรายการ

3.3 ปัญหาหลังฝึกงาน

3.3.1 ด้านการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน

เมื่อพิจารณาคำเฉลี่ยของปัญหาจากอาจารย์นิเทศก์ ปรากฏว่า

นิสิตฝึกงานประสบปัญหาด้านการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานในระดับมาก 2 รายการคือ ระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานใกล้ขีดหรือตรงกับเวลาไปฝึกสอนในโรงเรียน ($\bar{x} = 4.00$) การไม่มีอาจารย์ที่เลี้ยงจากหน่วยงาน เข้าร่วมประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ($\bar{x} = 3.75$) และอาจารย์นิเทศก์ยังมีความเห็นว่านิสิตประสบปัญหาปานกลาง 1 รายการคือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการจัดประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะการฝึกงานการศึกษานอกโรงเรียน

1. ข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 - รุ่นที่ 8

1.1 นิสิตฝึกงานต้องการความช่วยเหลือจากคณะครุศาสตร์ ก่อนออกฝึกงาน 2 อันดับแรกดังนี้ คณะครุศาสตร์ ควรอธิบายถึงลักษณะและรายละเอียดของหน่วยงานที่นิสิตจะไปฝึกงานด้วยให้นิสิตฝึกงานทราบมากที่สุด และคณะครุศาสตร์ควรมีการประสานงานที่ดีต่อหน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงาน

1.2 นิสิตฝึกงานต้องการความช่วยเหลือจากคณะครุศาสตร์ขณะฝึกงาน 2 อันดับแรกดังนี้ คณะครุศาสตร์ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และค่าอาหารของนิสิตฝึกงาน และคณะครุศาสตร์ควรจัดให้อาจารย์นิเทศก์มานิเทศ นิสิตฝึกงานบ่อย ๆ

1.3 นิสิตต้องการความช่วยเหลือจากคณะครุศาสตร์หลังฝึกงาน ด้านการประชุมกลุ่ม 2 อันดับแรกดังนี้ คณะควรจัดให้นิสิตฝึกงานที่ไปฝึกงานตามหน่วยงานต่าง ๆ มาประชุมร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และคณะควรนำปัญหาการฝึกงานที่ได้จากการประชุมกลุ่มมาแก้ไขปรับปรุงในปีถัดไป

1.4 ข้อเสนอแนะของนิสิตเพื่อปรับปรุงแก้ไข ปัญหาการฝึกงาน การฝึกงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 อันดับแรกมีดังนี้คือ คณะควรเปิดโอกาสให้นิสิตเลือกหน่วยงานที่จะไปฝึกได้ตามความพอใจ และคณะควรเลือกหน่วยงานที่มีลักษณะการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเต็มใจที่จะรับนิสิตฝึกงาน

2. ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8

2.1 อาจารย์ที่เลี้ยงต้องการข้อมูลและคำแนะนำจากคณะครุศาสตร์ก่อนออกฝึกงาน 2 อันดับแรกคือ ข้อมูลส่วนตัวของนิสิต เช่น อายุ วิชาเอก ความสามารถพิเศษของนิสิตฝึกงาน และจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการฝึกงานภาคสนาม

2.2 อาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นว่าขณะฝึกงาน นิสิตฝึกงานต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน 2 อันดับแรกคือ กำลังใจ ความเป็นกันเอง และค่าปรึกษา วัสดุ อุปกรณ์การฝึกงาน และวิธีการศึกษาและปฏิบัติงานในช่วงฝึกภาคสนาม

2.3 ข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่เลี้ยงเพื่อปรับปรุงแก้ไข บัญชีทำการฝึกงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 อันดับแรกคือ คณะควรให้นิสิตฝึกงานผ่านการออกค่ายอาสา พัฒนาชนบทก่อนที่จะออกฝึกงาน และคณะครุศาสตร์ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในด้านวัสดุอุปกรณ์ นิสิตฝึกงาน คณะครุศาสตร์กับหน่วยงานควรปรึกษาร่วมกันก่อนว่าคณะครุศาสตร์มีเป้าหมาย และกำหนดแผนการทำงานของนิสิตฝึกงานอย่างไร

3. ข้อเสนอแนะของอาจารย์นิเทศก์

3.1 อาจารย์นิเทศก์มีความเห็นว่านิสิตฝึกงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยควรมี 7 คน แต่คณะครุศาสตร์จัดนิสิตให้อยู่ในความดูแลเฉลี่ย 10 คน

3.2 อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่าในขณะฝึกงาน นิสิตฝึกงานต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนิสิตฝึกงานด้วยกัน, ด้านคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน, ด้านคำแนะนำในการปรับตัวให้เข้ากับสถานที่ฝึกงานและชุมชน, ด้านกำลังใจ

3.3 อาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่าหลังฝึกงาน นิสิตฝึกงานต้องการความช่วยเหลือจากคณะครุศาสตร์เกี่ยวกับการประชุมกลุ่มมากที่สุดคือ เรื่องจัดการประชุมกลุ่มให้มีรูปแบบการอภิปรายถึงปัญหาและอุปสรรค ผลที่ได้รับและข้อเสนอต่อการฝึกงานโดยแบ่งตามหน่วยงานที่ไปฝึก และคณะควรรวบรวมสรุปผลการประชุมกลุ่มและศึกษาปัญหา เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขในปีต่อไป

3.4 ข้อเสนอแนะของอาจารย์นิเทศก์เพื่อปรับปรุงแก้ไขบัญชีทำการฝึกงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีดังนี้ ควรเลือกหน่วยงานที่สามารถมีผู้ดูแลรับผิดชอบเอาใจใส่นิสิตในเรื่องการฝึกงาน ตลอดจนความเป็นอยู่โดยทั่วไปตลอดระยะเวลาการฝึกงาน จำนวนนิสิตที่ไปฝึกงานในแต่ละหน่วยงาน ไม่ควรมีจำนวนมากหรือน้อยเกินไป ควรเลือกหน่วยงานที่มีผลการปฏิบัติงานดี เด่น แล้วเปิดโอกาสให้นิสิตได้ฝึกงานอย่างเต็มที่ สถานที่ฝึกงานของนิสิตควรอยู่ในต่างจังหวัดที่ใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของนิสิต สถานที่ฝึกงาน

ของนิสิตแต่ละปีไม่ควรเปลี่ยนแปลงถ้าไม่มีปัญหาใด ๆ เกิดขึ้น การเรียนการสอนต้องเน้นเสมอถึง ความพร้อมทั้งด้านทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ควรฝึกให้นิสิตมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เป็นกลุ่ม และฝึกหัดติดต่อกับหน่วยงานของราชการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 นิสิตฝึกงาน

จากผลของการวิจัย ปรากฏว่านิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 - รุ่นที่ 8 จำนวน 147 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-22 ปี เรียนวิชาเอกโสตทัศนศึกษาและส่วนใหญ่ฝึกงานที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน

1.2 อาจารย์ที่เลี้ยง

จากผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 5 - รุ่นที่ 8 จำนวน 14 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-45 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษานอกโรงเรียน และเคยปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยงมาแล้ว 1-3 ครั้ง เมื่อพิจารณาในด้านวิสัยทัศน์และคุณวุฒิ แล้วจะเห็นว่าอาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่มีความเหมาะสมมาก แต่เมื่อพิจารณาในด้านประสบการณ์ในการ เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงแล้ว จะเห็นว่ายังมีประสบการณ์น้อยมาก ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ นาดยา ภัทรแสงไทย (2519) พบว่าอาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่มีประสบการณ์น้อย โดยทำหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยงมาแล้วเพียง 1-3 ปี เท่านั้น

ในการที่คุณสมบัติของอาจารย์ที่เลี้ยงมีน้อยนั้นอาจ เนื่องมาจากการเรียนการสอน สาขาการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันการศึกษาค่าต่าง ๆ ยังเริ่มขึ้นมาไม่มากนัก และการส่งนิสิตนักศึกษาไปฝึกงานส่วนใหญ่แล้วสถาบันการศึกษาค่าต่าง ๆ ก็ส่งไปฝึกงานยังหน่วยงานที่แตกต่างกันไปจึง เป็นสาเหตุให้อาจารย์ที่เลี้ยงมีประสบการณ์ในการ เป็นอาจารย์ที่เลี้ยงหรือนิเทศก์การฝึกงานน้อย

1.3 อาจารย์นิเทศก์

จากผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์นิเทศก์จำนวน 4 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 33-48 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก และเคยมีประสบการณ์

ในการนิเทศ มาแล้ว 8 ครั้งนับจนถึงปัจจุบัน เมื่อพิจารณาทางด้านวิจัย, คุณวุฒิ และประสพ-
 การณ์ในการนิเทศภาคฝึกงานแล้วจะเห็นว่ามีความเหมาะสมมาก ทั้งนี้เพราะผลการวิจัย
 ของ คุก (Cooke 1960 : 4321-4322) ได้เสนอว่า อาจารย์นิเทศควรเป็นผู้ที่สำเร็จ
 การศึกษาระดับปริญญาโท มีความรู้ในด้านการนิเทศ เป็นผู้ประสบความสำเร็จในด้านการ
 สอนมาแล้ว 3-5 ปี และคณะกรรมการว่าด้วยมาตรฐานสำหรับอาจารย์นิเทศแห่งรัฐ
 อเมริกา (Commission on Standard for College Supervisor 1968 : 7)
 ที่กำหนดไว้ว่า "อาจารย์นิเทศควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอน
 อย่างน้อย 3 ปี ในระดับที่จะต้องนิเทศ และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาหรือกำลังศึกษาในระดับ
 สูงกว่าปริญญาตรีในสาขาวิชา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ"

2. ปัญหาการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.1 ปัญหาก่อนออกฝึกงาน

จากผลการวิจัยปรากฏว่านิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ประสบปัญหาปานกลาง
 เกี่ยวกับปัญหาก่อนออกฝึกงาน และมีนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 ที่ประสบปัญหามากในเรื่อง การปฐม
 นิเทศ ก่อนออกฝึกงาน ในหัวข้อระบบการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรง-
 เรียนไม่ชัดเจนพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดปฐมนิเทศ การฝึกงานการศึกษานอกระบบโรง-
 เรียนไม่ได้เชิญวิทยากรจากหน่วยงานมาบรรยายให้นิสิตฝึกงานฟัง ทำให้นิสิตฝึกงานมองไม่เห็น
 ภาพระบบการทำงานของหน่วยงาน เมื่อไปฝึกงานจึงประสบปัญหาการไม่เข้าใจระบบการทำงาน
 ของหน่วยงาน ซึ่งอาจทำให้นิสิตเสียเวลาในการศึกษาระบบการทำงานแทนที่จะ เริ่มฝึกงานได้
 ทันที

และจากผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์นิเทศก็มีความเห็นว่านิสิตฝึก
 งานมีปัญหามากในเรื่อง การจัดให้นิสิตช่วยปฏิบัติงานตามหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบ
 โรงเรียนยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะครุศาสตร์ ไม่ได้เปิดสอนรายวิชาพฤติกรรม
 การปฏิบัติการณ์ของสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้นิสิตฝึกงานได้มีโอกาสช่วยปฏิบัติ
 งาน ตามหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนก่อนออกฝึกงานจริง นิสิตฝึกงานมีเพียง
 โอกาสได้ดูงาน ตามหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพียงไม่กี่ครั้ง จากวิชาการ
 ศึกษาและดูงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพียง 2 หน่วยกิตเท่านั้น ซึ่งไม่น่าจะเพียงพอ
 เพราะประการแรกการไปศึกษาและดูงานต้องเสียเวลาในการเดินทางไปยังหน่วยงานและ

ประการที่สอง นิสิตฝึกงานต้องเรียนวิชาอื่น ๆ อีกทำให้เวลาในการดูงานหรือช่วยปฏิบัติงาน มีน้อย

เมื่อพิจารณาปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นพบว่า ปัญหาใน ลำดับแรกและลำดับที่สองคือ ความไม่ชัดเจนของการจัดปฐมนิเทศ ก่อนออกฝึกงานในหัวข้อ ระบบการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และความไม่เพียงพอในการ จัดหาวิทยากรจากหน่วยงานทางการศึกษานอกโรงเรียนมาบรรยาย ($\bar{X} = 3.14$ และ 2.97 ตามลำดับ) แต่อาจารย์นิเทศกลับมีความเห็นว่านิสิตประสบปัญหามีน้อย ($\bar{X} = 2.00$) และ 2.25 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดปฐมนิเทศ การฝึกงานไม่ได้เชิญ วิทยากรจากหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนมาบรรยายให้นิสิตฝึกงานฟัง ทำให้ นิสิตฝึกงานมองไม่เห็น ภาพระบบการทำงานของหน่วยงานเมื่อไปฝึกงาน จึงประสบปัญหาการ ไม่เข้าใจระบบการทำงานของหน่วยงาน ซึ่งอาจทำให้นิสิตเสียเวลาในการศึกษาระบบการ ทำงานแทนที่จะเริ่มฝึกงานได้ทันที แต่อาจารย์นิเทศกลับมีความเห็นว่า เมื่อนิสิตไปฝึกงานก็ จะเรียนรู้ระบบการทำงานของหน่วยงานจริง ๆ และมีอาจารย์ที่เลี้ยง เป็นเสมือนวิทยากรประจำ อยู่แล้ว จึงไม่น่าจะมีปัญหาใด ๆ

2.2 ปัญหาขณะฝึกงาน

2.2.1 ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัย ปรากฏว่านิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ประสบปัญหา มากในเรื่อง หน่วยงานมอบหมายงานให้นิสิต เข้าร่วมปฏิบัติด้วยน้อยและการปฐมนิเทศ จาก หน่วยงานที่ไปฝึกงานในหัวข้อ บุคคลที่เป็นผู้นำชุมชน เช่น ครูใหญ่ นายอำเภอ กำนัน ฯลฯ ไม่ชัดเจนพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่านิสิตฝึกงานรุ่นนี้ เป็นรุ่นแรก และหน่วยงานยังไม่มีประส- การณ์ ในการรับสมัครนิสิต เข้าฝึกงาน จึงไม่ทราบว่า จะมอบหมายงานอะไรให้นิสิตทำบ้าง และจะจัดปฐมนิเทศ นิสิตในหัวข้ออะไร อย่างไร ซึ่งจากงานวิจัยของประณีต ธาระวานิช (2523) ได้เสนอแนะว่าควรเชิญวิทยากรภายนอก โดยเฉพาะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทาง ศาสนาของท้องถิ่น เข้ามาร่วมในการปฐมนิเทศ โดยบรรยายให้นักศึกษาฝึกสอนทราบถึง ความ เป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นด้วย และจาก ผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 และอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 มีความคิดเห็นตรงกันว่า นิสิตประสบปัญหามากในเรื่อง นิสิตมีการประชุมกลุ่มปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาระหว่างฝึกงาน

น้อย ซึ่งจากการศึกษาเมื่อนิสิตฝึกงานส่วนใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องนี้ในระดับปานกลาง แต่ก็ เป็น ปัญหาสำหรับทุกรุ่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดปฐมนิเทศ ก่อนออกฝึกงานจัดในระยะเวลา อันสั้น นิสิตฝึกงานจึงขาดความคุ้นเคยกัน และขาดการฝึกทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม และทำให้ ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มฝึกงานไม่แน่นแฟ้นกัน เท่าที่ควร การประชุมกลุ่มหาหรือเกี่ยวกับปัญหา ระหว่างฝึกงานจึงมีน้อย ซึ่งในแบบสอบถามตอนที่ 3 นั้น นิสิตฝึกงานได้ให้ข้อเสนอแนะว่า คณะครุศาสตร์ควรเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกงานเลือกที่ฝึกงาน เพื่อความสะดวกในการประสานงาน และแบ่งงานกันทำ

สำหรับรายการปัญหาอื่น ๆ อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 มีความ คิดเห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหามากในเรื่อง นิสิตขาดความสามารถในการเขียนโครงการ การให้ความรู้แก่ชุมชนเสนอต่อหน่วยงาน และการสนองความต้องการของชุมชนของโครงการ ที่นิสิตทำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นิสิตฝึกงานไม่ได้ศึกษาชุมชน และสภาพท้องถิ่นที่ตนไปฝึกงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดจิตต์ หนูนัทคีติ (2512) ที่ว่า ในด้านการพัฒนาชุมชน นักศึกษาฝึกสอนมีอุปสรรคในการปฏิบัติงานทั้งด้านวิชาการ ตัวบุคคล และอุปกรณ์ และได้ให้ข้อ เสนอแนะว่า นักศึกษาฝึกสอนควรจะได้ศึกษาสภาพของหมู่บ้าน และความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นก่อนออกทำการฝึกสอน

เมื่อพิจารณารายการปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุก รุ่น ปัญหาที่นิสิตประสบสูงสุดในลำดับแรกคือ ความไม่เพียงพอของค่าแนะนำจากหน่วยงานที่ไป ฝึกงานให้เข้าใจถึงหน้าที่และบทบาทในการทำงานของนักการศึกษาณอกระบบโรงเรียน ($\bar{x} = 3.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตมีความตั้งใจที่จะมาฝึกงานสูง จึงต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับ หน้าที่และบทบาทในการทำงานของนักการศึกษาณอกระบบโรงเรียนให้มากที่สุด เพื่อที่จะได้ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องแต่หน่วยงานอาจให้คำแนะนำไม่เพียงพอ เพราะเห็นว่าได้จัดอาจารย์ ที่เลี้ยงเพื่อให้คำแนะนำนิสิตโดยเฉพาะอยู่แล้ว สำหรับอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงมีความ เห็นว่า นิสิตประสบปัญหานี้น้อย ($\bar{x} = 1.75$ และ $\bar{x} = 2.21$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมา จากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงประสงค์จะให้ นิสิตฝึกงานได้ เข้าใจถึงหน้าที่และบทบาท ในการทำงานของนักการศึกษาณอกระบบโรงเรียน โดยเรียนรู้จากการสังเกตสภาพการณ์จริง และซักถามอาจารย์ที่เลี้ยง เมื่อเกิดความสงสัยหรือมีปัญหา

ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่น ปัญหาที่สูงในลำดับที่สองคือ ความสามารถของนิสิตในการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ ($\bar{X} = 2.83$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยง ($\bar{X} = 3.07$ และ $= 3.00$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกงาน จึงไม่เห็นตัวอย่างหรือแบบอย่างการนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน นิสิตฝึกงานจึงรู้สึกยากลำบากในการที่จะนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงาน

2.2.2 ด้านสถานที่ฝึกงาน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ประสบปัญหามากในเรื่อง หน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงานไม่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมาก่อน ทั้งนี้เนื่องจากอาจจะเป็นรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ที่คณะครุศาสตร์ส่งนิสิตออกฝึกงาน ทำให้ประสบปัญหาจากหน่วยงาน อาจารย์ที่เลี้ยงไม่ทราบว่าจะจัดประสบการณ์วิชาชีพอะไรให้กับนิสิตฝึกงาน ซึ่งผลงานวิจัยของ ดัลตัน (Dalton 1959 : 891) พบว่าประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากสำหรับอาจารย์ที่เลี้ยง และพบว่า การคัดเลือกอาจารย์ที่เลี้ยง ควรได้คัดเลือกจากบุคคลที่มีทักษะและมีประสบการณ์ในด้านการสอนและการนิเทศ มาแล้ว

ส่วนรายการปัญหาอื่น ๆ นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ประสบปัญหามากในเรื่อง สถานที่ฝึกงานไกลจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากเกินไป ทำให้ไม่สะดวกในการติดต่อกับคณะครุศาสตร์ เนื่องจากนิสิตฝึกงานรุ่นนี้ เป็นรุ่นแรกและไปฝึกงานยังที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัดลำปาง ซึ่งการจัดโปรแกรมการฝึกงาน การประสานงานต่าง ๆ อาจขลุกขลักหรือมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากกว่ารุ่นอื่น ๆ ซึ่งนิสิตฝึกงานรุ่นนี้อาจต้องการความช่วยเหลือ หรือคำปรึกษามาก ดังนั้นเมื่อไปฝึกงานยังสถานที่ ๆ ไกลจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมากเกินไป จึงทำให้เกิดการติดต่อกับคณะครุศาสตร์ไม่สะดวกเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณารายการปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นในลำดับสูงสุดอันดับแรกคือ หน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงานไม่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมาก่อน ($\bar{X} = 2.67$) มีความคิดเห็นที่ตรงกันกับอาจารย์นิเทศก์ ($\bar{X} = 2.75$) แต่ค่อนข้างต่างจาก อาจารย์ที่เลี้ยง ($\bar{X} = 2.00$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หน่วยงานที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมาก่อน แม้จะเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายในการฝึกงานของนิสิตฝึกงาน แต่อาจจะไม่ทราบว่า จะจัดประสบการณ์วิชาชีพอะไรให้นิสิตอย่างไร จึงจะตรง

ตามความต้องการของคณะครุศาสตร์ และหน่วยงานที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงาน นั้น จะไม่ทราบปัญหาการฝึกงานของนิสิตฝึกงานรุ่นอื่น ๆ และหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง ส่วน อาจารย์ที่เลี้ยง เห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่นิสิตประสบน้อย อาจเนื่องมาจากอาจารย์ที่เลี้ยงมีความเห็นว่า หน่วยงานสามารถจัดให้นิสิตฝึกงานได้ตามความต้องการของคณะครุศาสตร์จึงไม่น่าจะมีปัญหาอะไร

2.2.3 ด้านส่วนตัวนิสิต

จากผลการวิจัยปรากฏว่านิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ประสบปัญหา มากในเรื่อง การปรับตัวของนิสิตให้เข้ากับเพื่อนนิสิตฝึกงานในหน่วยงานเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดปฐมนิเทศ ก่อนออกฝึกงานในระยะ เวลาอันสั้น นิสิตฝึกงานจึงขาดการใช้ชีวิตร่วมกัน และขาดการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม ทำให้ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มไม่แน่นแฟ้นเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนนิสิตฝึกงานในหน่วยงานเดียวกันไม่ได้

นอกจากนั้นแล้ว นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ยังมีปัญหามากในเรื่อง การมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างนิสิตกับอาจารย์ที่เลี้ยง ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากนิสิตฝึกงานรุ่นนี้เป็นรุ่นแรก การปฐมนิเทศ ของคณะครุศาสตร์ที่ให้แก่นิสิต การติดต่อประสานงานระหว่างคณะและหน่วยงาน อาจไม่ดีหรือไม่ชัดเจนเพียงพอ ทำให้นิสิตและอาจารย์ที่เลี้ยง ไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง จึงเกิดปัญหาความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน ซึ่งข้อเสนอแนะของนิสิต ในแบบสอบถามตอนที่ 3 อันดับที่ 2 นิสิตฝึกงานเสนอแนะว่า คณะครุศาสตร์ควรมีการประสานงานที่ติดต่อหน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงาน และข้อเสนอแนะอันดับ 4 เสนอว่า คณะครุศาสตร์ ควรแจ้งวัตถุประสงค์ในการฝึกงานให้หน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงานทราบอย่างชัดเจน และจากผลการวิจัยของแบนดอว์ล (Bandawal 1974 : 3558-A) พบว่า การจัดให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงได้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานจัดประสบการณ์วิชาชีพ เป็นสิ่งสำคัญมาก

สำหรับนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 และรุ่นที่ 8 มีความคิดเห็นตรงกันกับอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 รุ่นที่ 7 และรุ่นที่ 8 ว่านิสิตฝึกงานประสบปัญหามากในเรื่อง การเตรียมตัวของนิสิตในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบ โรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตไม่ทราบว่าหาข้อมูลเกี่ยวกับงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้อย่างไร และนิสิตฝึกงานคาดหวังว่าจะได้รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับ

งานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน จากการปฐมนิเทศ ของคณะ และจากการอธิบายของอาจารย์ที่เลี้ยง เมื่อไปฝึกงานซึ่งปัญหาจากการที่นิสิตฝึกงานเตรียมตัวในด้านนี้มาน้อย นิสิตจึงต้องเสียเวลาในการศึกษาหรือ เรียนรู้เกี่ยวกับงานของหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทำให้นิสิตฝึกงานมีเวลาฝึกงานน้อยลง จากผลการวิจัยของ สุตจิตต์ หนูนภักดี (2512) ได้พบว่าทางสถาบันฝึกหัดครูควรชี้แจงแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้เข้าใจความมุ่งหมายวิธีดำเนินงาน หน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย นักศึกษาฝึกสอนก็ควรจะได้ศึกษาสภาพของหมู่บ้าน และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นก่อนออกทำการฝึกสอน

ส่วนรายการปัญหาอื่น ๆ นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 8 ยังประสบปัญหามากในเรื่อง ค่าใช้จ่ายในการฝึกงานซึ่งสอดคล้องกันกับนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 และ 7 ที่ประสบปัญหานี้ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง และในแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นปัญหาแบบปลายเปิดนั้น นิสิตฝึกงานได้ให้ข้อเสนอแนะในอันดับที่ 1 ว่า คณะครุศาสตร์ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์และค่าอาหารของนิสิตฝึกงาน ทั้งนี้เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจของประเทศและของโลกตกต่ำมาก ค่าครองชีพสูง การไปฝึกงานของนิสิตมีค่าใช้จ่ายหลายอย่าง เช่น ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าอาหาร ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

สำหรับในด้านส่วนตัวของนิสิตนั้น อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 7 มีความคิดเห็นว่า นิสิตประสบปัญหามากในเรื่องนิสิตขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นอื่น ๆ และนิสิตฝึกงานทุกรุ่นที่ว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหานี้ปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากนิสิตสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีประสบการณ์ตรงในการฝึกงานในระยะก่อนออกฝึกงานน้อยเมื่อไปฝึกงานจริง จึงทำให้นิสิตขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบกับการฝึกงานต้องไปฝึกงานยังสถานที่ที่ไกลจากคณะครุศาสตร์มาก ทำให้อยู่ห่างไกลจากอาจารย์นิเทศก์ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ซึ่งเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ให้นิสิตขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

เมื่อพิจารณาปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นปัญหาในลำดับแรกคือ ความเพียงพอในการเตรียมตัวของนิสิตฝึกงานในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ($\bar{X} = 3.10$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ

อาจารย์ที่เลี้ยง ($\bar{x} = 3.50$) แต่ไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ($\bar{x} = 2.50$) ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากนิสิตฝึกงานศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานทางการศึกษานอกโรงเรียนน้อย และอาจไม่ทราบว่าจะค้นคว้าได้ที่ไหน และอาจารย์ที่เลี้ยงที่มีความคิดเห็นว่านิสิตฝึกงานมีความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานน้อยนั้น อาจเนื่องจากนิสิตฝึกงานซักถามปัญหาหรือให้อาจารย์ที่เลี้ยงอธิบายเกี่ยวกับการทำงานของหน่วยงานอยู่เสมอ ๆ จึงคิดว่านิสิตเตรียมตัวศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานมาน้อย ส่วนอาจารย์นิเทศก์ที่มีความคิดเห็นว่านิสิตประสบปัญหาไม่มากนัก อาจเนื่องมาจาก อาจารย์นิเทศก์เห็นว่านิสิตได้ศึกษารวิชาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติมาเพียงพอแล้ว

ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นในลำดับที่สอง คือ ค่าใช้จ่ายในการฝึกงาน ($\bar{x} = 2.86$) ซึ่งสอดคล้องกับอาจารย์นิเทศก์ ($\bar{x} = 3.00$) และอาจารย์ที่เลี้ยง ($\bar{x} = 2.71$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกันว่า การฝึกงานนั้นนิสิตจะต้องมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มากมายหลายอย่างด้วยกัน เช่น ค่าอาหาร ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าของใช้ส่วนตัว ฯลฯ

2.2.4 ด้านอาจารย์ที่เลี้ยง

จากผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 6 รุ่นที่ 8 มีความคิดเห็นตรงกันกับอาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 ว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหามาก ในเรื่องการขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก อาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ต่างก็มีงานประจำของคนมากอยู่แล้ว ประกอบกับหน่วยงานและคณะครุศาสตร์อยู่ห่างไกลกัน จึงทำให้การประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศก์มีน้อย ซึ่งผลการวิจัยของ คัลเวิร์ต (Calvert 1970 : 5244) พบว่า อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงไม่ได้ทำงานประสานกันเท่าที่ควร และผลการวิจัยของสาธิตพิทยศรีสุทธิ (2515) พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงต้องการการประสานงานกับอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้น

สำหรับรายการปัญหาอื่น ๆ พบว่านิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 ประสบปัญหามากในเรื่อง ระยะเวลาที่อาจารย์ที่เลี้ยงให้ค่าปรึกษาแก่นิสิตน้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนิสิตฝึกงานรุ่นอื่น ๆ และอาจารย์ที่เลี้ยงอีก 3 รุ่นที่เห็นว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหานี้ปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากอาจารย์ที่เลี้ยงมีการะเกี่ยวกับงานประจำมากอยู่แล้ว เมื่อรับหน้าที่อาจารย์ที่เลี้ยงให้นิสิตฝึกงานเพิ่มเติมจากงานประจำ จึงทำให้มีเวลา

ให้คำแนะนำแก่นิสิตฝึกงานไม่เพียงพอ ซึ่งผลการวิจัยของ สุดจิตต์ หนุนภักดี (2512) พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่มีงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาให้คำแนะนำนิสิตฝึกสอน

เมื่อพิจารณารายการปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงาน
 ทุกรุ่น ปัญหาที่ประสบเป็นอันดับแรกคือ การขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยง
 กับอาจารย์นิเทศก์ ($\bar{X} = 3.36$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์
 ที่เลี้ยง ($\bar{X} = 2.50$ และ $\bar{X} = 2.93$ ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องจาก อาจารย์ที่เลี้ยงและ
 อาจารย์นิเทศก์มีงานประจำมากอยู่แล้ว ประกอบกับหน่วยงานและคณะครุศาสตร์ห่างไกลกัน
 จึงทำให้ขาดการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ เมื่อมีปัญหาเกิด
 ขึ้นและจะต้องมีการปรึกษาหารือหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน อาจจะไม่ทันสถานการณ์หรือไม่
 ตรงจุดก็ได้

ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นในลำดับที่ 2 คือ
 ความไม่เพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์ที่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่นิสิต ($\bar{X} = 2.80$) ซึ่งสอดคล้อง
 กับความคิดเห็นของอาจารย์ที่เลี้ยง ($\bar{X} = 2.64$) แต่แตกต่างจากความคิดเห็นของ
 อาจารย์นิเทศก์ ($\bar{X} = 2.25$) ทั้งนี้อาจจะเนื่องจาก อาจารย์ที่เลี้ยงมีงานประจำมากจะมี
 เวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก่นิสิตน้อย ส่วนอาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาใน
 ระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาจารย์นิเทศก์เห็นว่า อาจารย์ที่เลี้ยงทำงานอยู่ใกล้ชิดกับนิสิต
 ฝึกงานอยู่แล้ว คงมีเวลาเพียงพอที่จะให้คำปรึกษาแก่นิสิตฝึกงานได้

2.2.5 ด้านอาจารย์นิเทศก์

จากผลการวิจัยปรากฏว่า อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 มีความ
 คิดเห็นว่า นิสิตประสบปัญหามากในเรื่อง ระยะเวลาที่อาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแก่นิสิตน้อย
 เกินไป และอาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแก่นิสิตไม่กระจำจ้ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อาจารย์
 นิเทศก์ต้องรับผิดชอบนิสิตฝึกงานหลายคน และอาจารย์นิเทศก์ก็ม้งานสอนหรืองานประจำมาก
 การไปนิเทศ เพียงระยะเวลา 1 หรือ 2 วัน พร้อมทั้งต้องหุดคูดประสานงานกับหน่วยงานและ
 อาจารย์ที่เลี้ยงด้วย ทำให้อาจารย์นิเทศก์มีเวลาให้คำปรึกษาแก่นิสิตน้อย และการอธิบายชี้แนะ
 แนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่นิสิตฝึกงานประสบอาจจะไม่กระจำจ้งพอ ซึ่งการวิจัยของ นาดยา
 ภัทรแสงไทย (2519) สาสิทธิ์ ศรีสฐธิ (2515) พบว่าอาจารย์นิเทศก์มีเวลาแนะนำนิค-
 ฝึกสอนไม่เพียงพอ เพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก นอกจากนั้นแล้วผลการวิจัยยังพบว่า

อาจารย์ที่เลี้ยงรุ่นที่ 6 และรุ่นที่ 7 มีความคิดเห็นว่า นิสิตประสบปัญหามากในเรื่อง ความเพียงพอของจำนวนครั้งที่อาจารย์นิเทศก์มานิเทศ นิสิต ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คือ อาจารย์นิเทศก์มีงานสอนหรืองานประจำมาก ประกอบกับหน่วยงานและคณะครุศาสตร์ อยู่ห่างไกลกันมากพอสมควร การเดินทางไปนิเทศ นิสิตฝึกงานต้องใช้เวลาและอีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะคณะครุศาสตร์ มีงบประมาณจำกัดในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการไปนิเทศ ทำให้อาจารย์นิเทศก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากในการดูแลนิสิตและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของตัวอาจารย์นิเทศก์เอง

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นแล้ว พบว่า ปัญหาในลำดับแรกและลำดับที่สองคือ ความเพียงพอของระยะเวลาที่อาจารย์นิเทศก์ให้คำปรึกษาแก่นิสิต และความเพียงพอของจำนวนครั้งที่อาจารย์นิเทศก์มานิเทศ นิเทศ ($\bar{X} = 3.19$ และ $\bar{X} = 3.16$ ตามลำดับ) ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับอาจารย์ที่เลี้ยง ($\bar{X} = 3.50$ และ $\bar{X} = 3.30$ ตามลำดับ) แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับอาจารย์นิเทศก์ ซึ่งมีความคิดเห็นว่านิสิตประสบปัญหาทั้ง 2 รายการนี้น้อย ($\bar{X} = 2.25$ และ $\bar{X} = 2.00$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตไปฝึกงานยังต่างจังหวัด และอาจารย์นิเทศก์มีงานประจำมาก ประกอบกับคณะครุศาสตร์ยังมีงบประมาณจำกัดในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการไปนิเทศ จึงทำให้อาจารย์นิเทศก์ไปทำการนิเทศแก่นิสิตฝึกงานได้น้อยครั้ง

แต่นิสิตและอาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ควรมีเวลาให้นิสิตและมานิเทศ มากกว่านี้ อาจเป็นเพราะนิสิตฝึกงานมีปัญหาค่าที่ปรึกษาและเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่นิสิตอีกด้วย ส่วนอาจารย์นิเทศก์มีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อย อาจจะเป็นเนื่องจากอาจารย์นิเทศก์เห็นว่านิสิตฝึกงานมีอาจารย์ที่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษาประจำอยู่แล้ว และอีกประการหนึ่งคือ เป็นการฝึกหัดให้นิสิตได้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเองบ้าง

2.3 ปัญหาประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน

จากผลการวิจัยปรากฏว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 8 และอาจารย์นิเทศก์มีความเห็นตรงกันว่า นิสิตฝึกงานประสบปัญหามากในเรื่อง ระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานใกล้ชิด หรือตรงกับการไปฝึกสอนในโรงเรียน และนิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 ประสบปัญหามากในเรื่อง ระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

นิสิตสาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2 ครั้งคือ ครั้งแรกฝึกงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และหลังจากนั้นจะกลับมาฝึกสอนตามวิชาเอกในโรงเรียน เหมือนกับนิสิตสาขาอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นหากจัดการประชุมหลังฝึกงานล่าช้าจึงมักจะใกล้ชิดหรือตรงกับช่วงเวลาที่ไปฝึกสอน ทำให้มีระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานน้อย และทำให้การประชุมกลุ่มหลังฝึกงานได้ผลอย่างไม่เต็มที่

จากผลการวิจัยยังพบว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 ประสบปัญหามากในเรื่อง การไม่มีอาจารย์ที่เลี้ยงจากหน่วยงาน เข้าร่วมการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากนิสิตฝึกงานมีความเห็นว่า อาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศมีการประสานงานกันน้อย ควรที่จะให้ทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วมประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน เพื่อที่จะนำปัญหาต่าง ๆ ที่นิสิตประสบไปปรับปรุงแก้ไข โปรแกรมการจัดฝึกงานแก่นิสิตรุ่นต่อ ๆ ไป

สำหรับรายการปัญหาอื่น ๆ พบว่า นิสิตฝึกงานรุ่นที่ 6 ประสบปัญหามากในเรื่อง วัตถุประสงค์ในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานยังไม่ชัดเจนพอ ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ทำให้นิสิตฝึกงานไม่ทราบว่าการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน จัดขึ้นเพื่อให้นิสิตฝึกงานได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และเพื่อรวบรวมปัญหาที่แต่ละกลุ่มประสบ เพื่อ เป็นแนวทางสำหรับการฝึกงานภาคสนามของนิสิตฝึกงานรุ่นต่อไป

เมื่อพิจารณาปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นแล้ว พบว่า ปัญหาในลำดับแรก คือ การไม่มีอาจารย์ที่เลี้ยงจากหน่วยงาน เข้าร่วมในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ($\bar{X} = 3.05$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศ ($\bar{X} = 3.75$) ทั้งนี้อาจจะ เนื่องจากอาจารย์ที่เลี้ยง เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนิสิตฝึกงาน และ เป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากคณะครุศาสตร์ ให้ เป็นผู้ฝึกให้นิสิตได้ปฏิบัติงานตามที่คณะครุศาสตร์กำหนดไว้ จึงควรที่จะให้อาจารย์ที่เลี้ยงได้ เข้าร่วมประชุมเพื่อรายงานผลการฝึกงานรวมทั้งปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อที่ประชุมกลุ่ม เพื่อ เสนอให้คณะครุศาสตร์ทราบด้วย

ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยรวมของนิสิตฝึกงานทุกรุ่นในลำดับที่สองคือ ระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานใกล้ชิดหรือตรงกับ การไปฝึกสอนในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.00$) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศ ($\bar{X} = 4.00$) ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก นิสิตต้องเตรียมตัว เพื่อไปฝึกสอน การจัดประชุมกลุ่มหลังฝึกงานที่ใกล้ชิดหรือตรงกับ การไปฝึก-

สอน จะทำให้ได้ผลไม่เต็มที่ เนื่องจากระยะเวลาประชุมมีน้อย หรือนิสิตฝึกงานไปประชุมกลุ่ม ไม่ครบ

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบปัญหาต่าง ๆ หลายประการเกี่ยวกับการศึกษา ปัญหาการฝึกงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ เพื่อให้การฝึกงานของนิสิตฝึกงานได้ผลดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาการฝึกงานดังนี้

1. ก่อนออกฝึกงาน

1.1 คณะครุศาสตร์ ควรจัดให้นิสิตช่วยปฏิบัติงานตามหน่วยงานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนก่อนที่นิสิตจะฝึกงาน เพื่อให้นิสิตฝึกงานได้มีประสบการณ์ก่อนออกฝึกงานจริง เช่น สอดแทรกในวิชาเรียนหรือจัดเพิ่มหน่วยกิต เป็นต้น

1.2 คณะครุศาสตร์ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพฤติกรรมกรรมการฝึกงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้นิสิตได้มีประสบการณ์ก่อนออกฝึกงานจริง

1.3 คณะครุศาสตร์ ควรมีบทบาทสำคัญในการเตรียมนิสิตให้พร้อมก่อนที่จะออกฝึกงาน โดยจัดให้มีการปฐมนิเทศ และอบรมปฏิบัติการเพื่อให้นิสิตได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกงาน ระบบการทำงานของหน่วยงาน และสภาพชุมชนที่จะไปฝึกงาน

1.4 คณะครุศาสตร์ ควรเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกงานเลือกหน่วยงานที่จะไปฝึกงานได้ตามสมควร

2. ขณะฝึกงาน

2.1 ควรมีการวางแผนการจัดฝึกงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงานกับอาจารย์นิเทศก์และนิสิตฝึกงาน

2.2 คณะครุศาสตร์ ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายแก่นิสิตฝึกงานบ้าง เช่น ค่าวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกงาน ค่าอาหาร ฯลฯ

2.3 คณะครุศาสตร์ควรจัดสวัสดิการและการให้รถอำนวยความสะดวกให้อาจารย์นิเทศก์สามารถออกนิเทศ นิสิตฝึกงานได้สะดวกและบ่อยครั้ง

2.4 คณะครูศาสตร์ หรืออาจารย์นิเทศก์ ควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่นิสิตไปฝึกงาน หรืออาจารย์ที่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ

2.5 คณะครูศาสตร์ ควรจัดส่งนิสิตไปฝึกงานในหน่วยงานที่เคยมีประสบการณ์ในการรับนิสิตฝึกงานมาก่อน

2.6 อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่เลี้ยงควรไปสังเกตการฝึกงานของนิสิตมากครั้ง และควรมีเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นิสิตพอสมควร

3. การประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน

3.1 ระยะเวลาในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงาน ไม่ควรจัดให้ใกล้ชิดหรือตรงกับ การไปฝึกสอนในโรงเรียน

3.2 คณะครูศาสตร์ ควรเชิญอาจารย์ที่เลี้ยงเข้าร่วมในการประชุมกลุ่มหลังฝึกงานด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจะได้ศึกษาปัญหาการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในรุ่นถัด ๆ ไป

2. ควรจะได้มีการศึกษารูปแบบการฝึกงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามสภาพการณ์จริงกับสถานที่ภาคหวั่ง

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย